

Filmünk és valóságunk

Mi másra gondolhat az ember, mint az öntudatlan „időzítés” fantasztikumára: csütörtökön az 1-es programon, a *Panoramában* az amerikai sátnhívő szektákról közölt megdöbbentő összeállítást *Chrudinák* Alajos. Amint ennek vége volt, a 2-esen kezdődött a magyar és az olasz tévé koprodukciója *Dosztojevszkij* műveiből, nevezetesen — a három részes sorozat elejeként — *A hasonmásból* készült tévéjáték.

A kettőt egymás után végignézi megrázkódtató hatású volt, döbbenő élmény. Bár *Dosztojevszkij* írásművészetéről már az iskolában mindenki megtanulta, hogy az irodalomtörténetben legelőször és legközelebből mutatta meg a személyiség tudatalattiját, ama bizonyos *irracionalitás*, „mezket”, amelyeket később *Freud Zsigmond* rendszerbe is állított; ám — legalább nekem — soha e kettős tévés élmény előtt nem volt olyan kézzelfoghatóan közeli, éppen ezért elemi hatású élményem arról, hogy ez az egzaltált, játékszenvedélyek, epilepti-

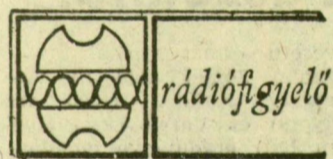
kus rohamok, alkotási és szerelmi lázak „dobálta” nagy orosz író mi mindent tudott, jóelőre, a modern ember iszonyatosságairól.

Tessék gondolatban végigfutni azon a novella és regénysoron, *A hasonmásból* kezdődően, amelyekben a hősök egytől egyig belső egyensúlyukat veszítették, deformáltak, aberráltak, „megaláztak és megszorították”, „egérlyuk”-létűek, s örökösén a megnyomorított-ság-rabság meg az uralkodás- és szabadságvágy ketősségében öröklődnek. A szorongás, a kettéhasadás, a „tudattalan” gyözelmei a ráció fölött, a lelki szerencsétlenségek és nyomukban az embertelen cselekvések — *Dosztojevszkij* fantasztikus megjelenítő erejű írásművészetéből, könyveinek lapjairól mintha mindennapos, való életünkbe tevődtek volna át, kísérteties hűséggel, rémisztő perspektívákat mutatva. A sátn híveinek szertartásait, az emberi örület eme mai bizonyítékait látva hajlunk elhinni: *Fjodor Mihajlovicsnak lényegileg igaza volt...* Vagy mégsem? A művészi

megérzőképesség, a kiválasztottaknak az a csodál-nivaló tehetsége, amit intuíciónak nevezünk — vajon elég jó a figyelmeztetésünkre is? Az irracionálisnak a megtekintése, a szemlézése vajon az ész uralmának megerősítéséért való küzdelmünket is segíti? S egy korrek elektronikus tudósi-lás az ember-teremtette borzalomról — ugyanezt szolgálja? Avagy mégis határa az önmagunk elleni vétkesség? Melyek formái — módszerei változnak csak az időben?

A hasonmás című tévéjátékban *Darvas Iván* lélegzetelállítóan „modern hűséggel” játszotta el a *Goljadin-sorsot*, a szorongásos, kitörni vágyó, ám tehetetlen kisembert. A személyiség-vesztés katasztrófáját. Alakítása: az a bizonyos lélek-mélyig felkavaró, katartikus hatású. *A Panoramá-tudósi-tástól* meg föláll az ember hátán a szőr, taszít, visolyogtat. Remélhetni, hogy mindkettővel megünn valámi? Hogy egyszer majd nem kell filmszereplőknek érezni — magunkat is?

Sulyok Erzsébet

Működési zavarok

Válságba került-e a család? Magam általában tartózkodom a kategorikus ítéletektől; azt mondom inkább: a családok többségét újabban működési zavarok jellemzik. *Cikk* tanulmányok száza foglalkoztak e témával az utóbbi években. Van, aki a „második nem” szerepváltozását teszi felelőssé a történelemért, mások a pénz utáni kényszerű hajszát. Ok és magyarázat millió van — csak megoldás nincs. Változatlanul túl sok a válás, és változatlanul kevés a születő gyermek.

A *Családi tükrök* legutóbb sugárzott száma — *Pásztor Magdolnának*, a műsorvezető szerkesztőnek *Magyar József* filmrendező volt a vendége — jó néhányat felmutatott a létező gondokból. A nagycsaládokét például. Tizenhatalmas forintból nehezen él meg kilenc ember havonta; hogyan tudnak elmenni nyaralni? Nagyon sokan vallják közben, hogy valóban a háromgyermekes családmódel az ideális; vallják, s vállalják — jó esetben — az egykét. Aztán. Eljött megint a kulcsos gyerekek ki tudja hanyadik nyara... Hogy mivel jár, nem sorolom, mindenki tudja. Elgondolkodtató riportösszeállítás volt, elsőrangú műsorvezetéssel!

A *Jelenidőben* a nagyobb család, a társadalom egyik

speciális területéről, a szellemi exportról informálta a hallgatót. És legtöbbünket — gondolom — el is keserített. Egymilliárd forint értékű szellemi terméket exportálunk évente. Csak hát sokszor ennyink van! A Központi Fizikai Kutató Intézetben például kidolgoztak egy olyan eljárást — neutronradiográfiának nevezik —, amellyel bele lehet látni a működő gépek gyomrába, s diagnosztálni lehet a bajukat. A berendezésnek nincs hazai alkalmazója, referenciája sincs tehát.

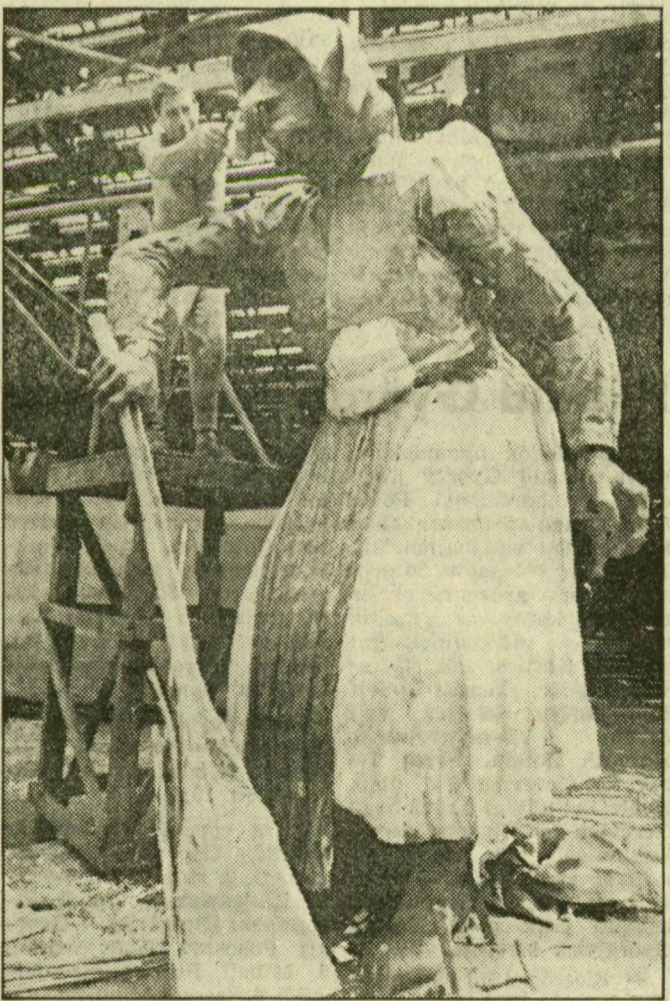
Jobbára ugyanez a helyzet egy szegedi újdonsággal is. A Biológiai Kutatóközpont enzimológusai kitalálták, miként lehet az állatokat rávenni arra, hogy jobban hasznosítsák az amúgy is drága takarmányt. Ezt az eljárást sem tudják a gyakorlatban bemutatni senkinek. Egy viszonylag olcsó berendezés kellene hozzá, s némi vállalkozó kedv valamelyik mezőgazdasági nagyüzemben. Mindkettő hiányzik. Panaszkodott a Tesco képviselője is; nemrégiben hatvanmillió dollár volt a bevételük, most jó, ha összeszámol a negyvenöt. (Ez a szervezet foglalkozik a szakemberek exportjával.)

A végére azért akadt jó példa is. Ki gondolná, hogy hazánk — legalábbis ami a kutatásokat illeti — halte-

nyesztési nagyhatalom, s a mi szakembereinket kéri fel Braziliában, Egyiptomban, s még számos más országban, hogy segítsenek a fejlődésben. Ezt az eljárást, persze, be tudjuk mutatni Százhalombattán, ennek van referenciája. Nyolc-kilen millió dollárt ér évente. A beruházás ennek csak körülbelül a tizedébe került. A tényt a valóban érdekes műsor szerkesztője, *Kondor Katalin*, nem kommentálta. Nem is kell hozzá kommentár.

P. F.

A gonosz mostoha

Nagy László felvétele
Jól haladnak a díszletek kivitelezésével a Dóm téren. A Tavaszszünet után befejezték A varázsfuvola színpadkellékeit, s az utolsó simitásokat végzik A János, a vitéz díszletein. Ilyen lesz a gonosz mostoha

Számítógép az iskolában

Ma nyílik a pedagógiai nyári egyetem

Az iskolai oktatásban alkalmazható számítástechnikai kultúra elemeit sajátíthatja el az idei pedagógiai nyári egyetem hallgatója — a közoktatás irányítói és gyakorló pedagógusok. A TIT Csongrád megyei szervezeteinek mostani, immár 22. nyári továbbképző tanfolyama ma, kedden ünnepélyes megnyitással kezdődik. A színhely ezúttal is a Szegedi Biológiai Központ előadóterme.

A résztvevők az elmélettel és a gyakorlattal egyszerre ismerkedhetnek: ha-

zai és külföldi személyi számítógéptípusokat, nagyszámítógépes rendszert tanulmányoznak, különböző iskolai tantárgyak válogatott programjait mutatják be nekik. Az Országos Oktatástechnika Központ videobezetéseinek mostani, immár 22. nyári továbbképző tanfolyama ma, kedden ünnepélyes megnyitással kezdődik. A színhely ezúttal is a Szegedi Biológiai Központ előadóterme.

A 22. pedagógiai nyári egyetemet ma, kedden 9 órakor *Agoston György* egyetemi tanár, a kurzus igazgatója nyitja meg. Az országos iskolai számítógépes programról, jelentőségéről és távlatairól *Páris György* minisztériumi főtanácsos, a Tudományszervezési és Informatika Intézet főigazgatója tart előadást, majd délelőtt 11-től *Szűcs Barna*, a OPI igazgatóhelyettese számol be arról a vitáról, mely a „számítástechnikai alpműveltség a közoktatásban” összefoglaló címet kapta.

A rákkutatás újabb eredményei

Nemzetközi kongresszus előkészületei Budapesten

A Nemzetközi Rákellenes Unió XIV. kongresszusának magyar szervező bizottsága elkészítette a jelentős tudományos rendezvény szakmai programját. Miként *dr. Lapis Károly* professzor, a kongresszus elnöke elmondta. *Budapesten a következő évben augusztus 21. és 27. között*, a Magyar Orvostudományi Társaságok és Egyesületek Szövetségének rendezésében tartják meg a tanácskozást. A napokban küldték el a meghívókat a 150 szimózióm és kerekasztal-konferencia üléselőkeinek, valamint a meghívott előadóknak. Több mint 6 ezer szakembert — köztük világhírű tudósokat — várunk a kongresszusra.

A kísérleti és a klinikai rákkutatás legújabb eredményeit vitatják meg, egy héten át. Plenáris üléseken ismertetik többek között: miként használható a monoklonális antitestek — egyetlen fehérje ellen irányuló specifikus készítmények — a daganatok felismerésében és gyógyításában. A modern molekulárbiológia eredményeként előállítható különleges antitestek ugyanis „felismerik” a szervezetben levő prányi rákos gócot is. Ezekkel a szakemberek eljuttathatják oda a daganatnövekedést gátló

szereket. S így az eddiginél hatékonyabban küzdhetnek a rákos betegségek ellen. A daganatok előfordulása és a környezeti tényezők összefüggéseiről, a sugaras és a gyógyszeres kezelés, valamint a sebészeti beavatkozás kombinált alkalmazásának legújabb tapasztalatairól is tájékoztatják egymást a kutatók.

A kongresszus szimpóziúmain és kerekasztal-konferenciáin szólnak a daganatok keletkezésének okairól, a szervezet rák elleni védekezéséről, a hormonok és a daganatképződés kapcsolatairól. A daganatgátló újabb szerekek hatásáról is elmondják a szakemberek tanácsalataikat. Külön rendezvényen foglalkoznak majd a korszerű eszközöket, új gyermekori daganatokkal,

fehérvérűséggel, amelynek gyógyítására az eddiginél eredményesebb kezelést alakítottak ki. Megbeszélnek a gyógyult betegek rehabilitációjának problémáit is. A rákos betegek gyógykezelését elősegítő ápolónők is részt vesznek majd a kongresszuson: előadásokat tartanak, elmondják szakmai tapasztalataikat. Ott lesznek a rákkutatás és -gyógyítás támogatói, azok az emberek, akik jelentős összegeket adományoznak, vagy gyűjtöttek a rák elleni küzdelem elősegítésére.

A kongresszus színhelyét — a Budapesti Nemzetközi Vásár területén — világhírű cégek bemutatják majd a daganatkutatásban és -gyógyításban alkalmazható korszerű eszközöket, új gyermekori daganatokkal, gyógyszereket. (MTI)

Szakmai versenyek

Meglehetősen késve tették közzé az 1984/85. tanévi szakközépiskolai Országos Tanulmányi Verseny hivatalos eredménylistáját. A szegedi tanulók azonban oly szépen szerepeltek, hogy eredményeiket késve is érdemes közölneni. Különösen eredményes volt a Körösi Közgazdasági Szakközépiskola, mert negy tanulója került be a legjobb tíz közé. Eredmények: Az ipari szakcsoportos versenyben VIII. *Balog Tamás* (Déri Miksa Szakközépiskola), szaktanár *Komáromi Ferenc*, *Márta Károly*. IX. *Buza Imre* (Déri M. Szakközépiskola, szaktanár *Krámlai György*, *Lengyel Sándor*).

A közlekedési versenyek autóforgalmi szakán I. helyezett *Kovács Gábor* (Rózsa Ferenc Szakközépiskola, szaktanár *Halász Lajos*). II. helyezett *Labádi László* (Rózsa Ferenc Szakközépiskola, szaktanár *Halász Lajos*).

A közlekedésgép-szerelő versenyben VI. helyezett *Monda Sándor* (Bebrits Lajos Szakközépiskola, szaktanár *Mustos Tamás*, *Garnai József*).

A vízügyi versenyekben I. helyezett *Lipcsai Márta* (Széchenyi István Gimnázium és Szakközépiskola, szaktanár *Kovácsné Jenovai Judit*). IV. *Lévai András* (Széchenyi István Gimnázium és Szakközépiskola, szaktanár *Rung Andrásné*).

Az építőipari versenyekben, IV. *Szilágyi Csaba* (Vedres István Építőipari Szakközépiskola, szaktanár *Firbas Zoltán*).

A közgazdasági versenyek könyvviteli versenyében VI. *Horváth Ildikó* (Közgazdasági Szakközépiskola, szaktanár *Tapolcsányi Lászlóné*). A statisztikai versenyben III. helyezett *Mucsi Julianna* (Körösi Közgazdasági Szakközépiskola, szaktanár *dr. Vály Lászlóné*).

V. *Temesvári Irma* (Körösi Közgazdasági Szakközépiskola, szaktanár *dr. Szeberényi Sándorné*). VI. *Dobó Katalin* (Körösi Közgazdasági Szakközépiskola, szaktanár *dr. Vály Lászlóné*). IX. *Tombácz Katalin* (Körösi Közgazdasági Szakközépiskola, szaktanár *dr. Szeberényi Sándorné*).

Magyar nyár Genfben

A magyar előadóművészek és a magyar zene je-gyében áll Genf városának július-augusztusi szabadtéri hangverseny-programja. A Városháza udvarán a „Magyar nyár” keretében rendkívül gazdag programot kínál a piros-fehérszöld színű műsorfüzet: összesen 24 koncerten ismerheti meg a genfi, jelentős részében nemzetközi közönség a magyar muzsikát. Erkeltől Bartókon, Kodályon és Weineren át a mai alkotókig. A nagyszabású hangverseny-sorozatban külföldön és otthon élő magyar művészek egyaránt közreműködnek. Így a Suisse Romande zenekarát

Kulka János, *Lehel György*, *Gerecz Árpád*, *Kovács János*, *Eötvös Péter*, *Fischer Iván*, *Gilbert Varga* vezényli. A hangversenyek közreműködői között van (a fellépés sorrendjében) *Kinccs Veronika*, *Szecsődi Ferenc*, *Tarjáni Ferenc*, *Benkő Dániel*, és a *Bakfart Consort*, a *Schola Hungarica* együttes, *Dobszay László* és *Szendrey Janka* vezényletével, a *Takács-vonósnégyes*, *Ránki Dezső*, *Perényi Miklós*, *Sebők György*, *Bozay Attila*, a budapesti *Új Zeneci Stúdió*, *Kocsis Zoltán*, *Csengerly Adrienne*, *Fábián Márta*, *Keller András* és *Csontos Ferenc*.

Augusztus 3—18., Esztergom

Nemzetközi gitárfesztivál

Az idén augusztus 3. és 18. között rendezik meg Esztergomban a hagyományos nemzetközi gitárfesztivált és szemináriumot: 26 országból 300 résztvevőt várnak. Akárcsak az előző alkalomkor, most is Lengyelországból, az NDK-ból, Csehszlovákiából, Angliából és Görögországból jelentkeztek a legnépesebb csoportok. Kubából, Kanadából, Mexikóból, a Szovjetunióból, Izraelből, Japánból és Argentínából is jönnek gitárosok. Köztük világhírű mestereket, zeneszerzőket is várnak a találkozóra, akiknek jelenléte tovább

öregbíti a nemzetközi találkozó rangját, hírnevét.

Az idei kurzus művészeti vezetője ismét *Szendrey Karper László*, kétszeres Liszt-díjas, érdemes művész lesz. Ezúttal is elsősorban a magyar zenei oktatás legújabb eredményeinek megismertetése, a hazai és a külföldi gitárművészek továbbképzése a célja az esztergomi találkozónak. Tájékoztatták a fesztivál résztvevőit a más országokban rendszeresített tanítási módszerekről, a gitárokztatás metodikájáról is.